Koordinatore Projekti:
Koordinator Projekta:
Project Co-ordinator: Tahire GASHI

Asistent Projekti:
Asistent Projekta:
Project Assistant: Zumer Asani
Shaban ASLLANAJ

Zbatuese e Projektit:
Realizator Projekta:
Project Implemented by: OJQ "Zana"

Fotot/Slike/Photography: Zumer Asani dhe Shaban ASLLANAJ

Design and Printing: Design Studio Point

ZANA

Adresa: Abedin Rexha,pa nr,
32000 Klinë-Kosovë
Tel:377 44 406 812 039 470 249
Email: shg_zana@hotmail.com
info@ngo-zana.org Web:www.ngo-zana.org

Supported by "Culture for All"

An EU funded project managed by the European Union Office in Kosovo

Implemented by A.R.S. Progetti S.P.A. Ambiente Risorse Sviluppo

Organizata Joqeveritare
Non Governmental Organization
ZANA

KATALOGU

ETNOLOGJIK PËR TRASHËGIMI KULTURORE - KLINË

ETNOLOŠKI KATALOG ZA KULTURNO NASLEĐE - KLINA

ETHNOLOGICAL CULTURAL HERITAGE CATALOGUE KLINË / KLINA

Supported by "Culture for All"

An EU funded project managed by the European Union Office in Kosovo

Implemented by A.R.S. Progetti S.P.A. Ambiente Risorse Sviluppo

Thesari Etnologjik i Komunës së Klinës

Komuna e Klinës nga e kaluara ka trashëguar një thesar të pasur të kulturës tradicionale si në fushën materiale ashtu edhe në atë shpirtërore. Kjo pasuri e madhe e shprehjes artistike nuk është vetëm krijimtari e disa njerëzve të caktuar, as e një epoke historike të vetme, por është krijimtari e përbashkët e tërë popullit gjatë të gjitha epokave të historisë së tij. Veshjet popullore, si element i kulturës materiale dhe shpirtërore, janë interesante, të bukura, të larmishme, tipologjikisht dhe strukturalisht të ndërthurura.

Ato karakterizohen edhe nga elementë të përbashkët me krahinat e tjera etnografike shqiptare, qoftë në strukturë, tipologji, kromatikë, në zbukurime e në elemente të tjera. Pjesët më të zbukuruara të veshjeve janë në veshjet e grave, kryesisht në këmisha, shamitë e kokës, përparëset, brezat e çorapeve, dhe në brezat e çorapeve në veshjet e burrave. Përveç veshjeve, edhe punimet në tekstil janë mjaft interesante.

E veçanta e tekstileve nuk qëndron vetëm në teknikën e punimit, por në një kompleks të tërë faktorësh si: ngjyrat, motivet dhe kompozimi i tyre. Pra, të gjithë këta elementë së bashku përcaktojnë atë veçanti dhe fizionomi të pëlhurës nëpërmjet së cilës gratë e këtij rajoni prezantohen si endëse dhe piktore të shkëlqyeshme. Ato me zgjuarsi e mjeshtri arritën të krijojnë shpeshherë objekte të përkryera. Cilësitë më të çmuara të këtyre punimeve janë karakteri i tyre i theksuar dekorativ, forca e kompozimit, lidhja e fortë e elementeve përbërëse në çdo motiv, ngjyrosja origjinale, larmia e pasur e motiveve etj.

Motivet që aplikohen në këto punime janë të njëjta me ato që aplikohen gjerësisht tek shqiptarët kudo që janë ata, natyrisht, me karakteristikat e ngjyrimeve lokale. Këto motive janë sa joshëse, aq edhe të rëndësishme. Ato janë marrë nga jeta e përditshme dhe janë shprehur e stilizuar me shije të hollë artistike, me forma të ndryshme gjeometrike, florale, zoomorfe e rrallëherë edhe antropo

Kostumet tradicionale

Veshja ose kostumi tradicional i grave punohet në pëlhurë (punohet me fill pambuk). I tërë materiali është specifik për këtë lloje veshjeje, e cila thuret në vekë si artizanat shumë i vjetër me gjerësi 40 cm dhe shoqërohet me fije të tjera me ngjyrë kafe në mes, të cilat tradicionalisht ngjyroseu me degë arre dhe verri. Karakteristikë tjetër e veshjes janë edhe dy pështjellakët (pështjellaku i parë që vishet në pjesën e parë të trupit që shoqërohet me toja të cilat thuren me dorë për ta bërë mbërthimin e tij në trup; e njëjta gjë ndodh dhe me pështjellakun e pasmë). Karakteristikat e ngjyrave janë si më poshtë: mbizotërojnë ngjyrat e mbyllura; sidomos shquhet përdorimi i ngjyrave të kuqe me të zezën, kafe më të zezën, edhe e gjelbra e mbyllur më të zezën.

Punohet përmes dy lloje punimesh. Një pjesë e punës bëhet me endje në vekë dhe pjesa tjetër me një kërrabëz dore që në gjuhën e popullit quhet spik. Ky punim e bën veshjen tërheqëse dhe i jep asaj që e bën të dallueshëm artin popullor që zhvillohet në këtë trevë nga arti i trevave të tjera. Këtu vlen të theksohet se kombinimi i ngjyrave në këmishë edhe sot është shumë atraktiv, pasi kontrasti i krijuar prej përdorimit të tyre vë në pah artin popullor. Në të njëjtin material dhe sipas të njëjtit model punohet edhe jeleku. Pjesë e kësaj veshje janë edhe çorapët që thuren me pesë kërrbaza me dorë (penjtë janë të ndryshëm, por dominon ngjyra e zezë me ndonjë vijë artistike, e kombinuar me ngjyrat e përmendura në rastin e pështjellakut.

Këtë veshje e kompletojnë shamitë e kokës. Shamia e kokës përbëhet prej dy pjesësh (prej lidhëses dhe prej marhamës), të cilat punohen edhe në vekë. Veshjen përfundimisht e shoqërojnë mangoret (dorëza mbi dorë deri në bërryl), të cilat punohen me material të njëjtë si këmishët.

Edhe pse në shikim të parë këto veshje ose kostume duken të njëjta me veshjet e trevave të tjera, në vetvete ato përmbajnë elemente dalluese, siç i shpjeguam më lartë, të cilat i bëjnë këto veshje lehtësisht të dallueshme nga veshjet e rajoneve të tjera.

The ethnological treasures of the Municipality of Klinë/Klina

The Municipality of Klinë/Klina has inherited from the past a remarkable treasure of traditional material and intangible culture. This great wealth of artistic expression is neither the work of certain individuals nor the achievement of a single historical period but the common output of all people down the ages. Folk costumes, as an element of material and intangible culture, are interesting, beautiful and diverse both typologically and in terms of style and design.

They are also characterised by elements common to other ethnographic Albanian regions with regard to such aspects as design, typology and the colours, ornamentation and decoration employed. The most highly ornamented garments are worn by women and mainly consist of blouses, headscarves, aprons, socks and sashes. In the case of men's clothing, it is socks and sashes that have the most ornamentation.

Apart from the actual items of clothing, considerable interest attaches to the fabrics used to make them. Their distinguishing features are not only the production methods but also their many complex elements, such as the colours used and the design and overall make-up of the motifs employed. All these elements taken together determine the unique nature and appearance of the material, which is a feature of women's clothing in this region. Women are therefore presented as great weavers and painters. Intelligent and extremely skilled, they quite often succeeded in creating perfect objects. The most highly valued features of these works are their strikingly decorative character, their artistic composition, the close relationship between the constituent elements of every motif, the original colouring and a rich variety of motifs.

The motifs employed in these creations, which are both attractive and historically important, are the same as those generally employed in the case of Albanians everywhere, but there are naturally a number of subtle local differences. These motifs have been taken from everyday life and are artistically stylised using various geometric, floral and, in rare cases, anthropomorphic forms. In conclusion, it is worth mentioning that the ethnological treasures presented in this catalogue are a rich heritage containing traces of the ancient past and a great asset not only for the Klinë/Klina region but also beyond its boundaries.

Rugs

Rug weaving is considered to be folk art. The rug is woven on a loom just like many other floor coverings and items used in the past, such as goat's wool rugs, mattresses, tapestries,carpets, etc. The first step in rug making is to weave the wool yarn called the warp. The warp is wound on the warp beam, and this part of the work is done outside the loom.

The beam with the warp on it is put on the loom and the warp is then threaded into the reed and heddles. Then everything is ready for work to begin. The other material used is the weft, ie the crosswise wool yarns, which are dyed according to requirements. Red and black are usually the dominant colours for a rug, but other colours, especially white and green, are used for decoration. Weaving is carried out by very few women since it requires too much care and knowledge. Symmetry is dominant in the decoration of the centre of a rug. In addition, asymmetry can be used within symmetrical elements in particular cases.

Decoration on ancient rugs is both surprising and interesting, a general feature being the main ornamental symmetry of the blocks, or parts. In most patterns, each block shows the linking of two or three sequentially repeated motifs.

These ornamental sashes are sometimes divided with simple lines and sometimes with zigzag lines. The advanced weaving technique used for rugs has evolved over a long period and requires considerable experience.

Although these rugs may at first sight seem similar to those of other regions, they do contain distinctive elements, as noted above, that give them their own typical appearance compared to other rugs.

Traditional clothing

Traditional women's clothes are made from cotton fabric. The material is specific to these kinds of garments and is woven on a very old-style 40 cm wide loom. Brown thread is traditionally dyed with walnut and alder bark dye is also used. Another feature of this type of clothing is two embroidered aprons, one worn on the upper part of the body and fitted with specially knitted laces as fasteners and the other worn around the waist.

Dark colours dominate. In particular the following combinations are used: red and black, brown and black, and dark green and black. The colours employed all have their own specific meaning. The work is carried out in two stages: one on the loom and the other using a type of knitting needle to provide attractiveness and style. These are the features of the folk art produced in this region that distinguish it from elsewhere. It is worth mentioning here that the combination of colours in the case of the shirt is both attractive and popular even today since the contrast is a manifestation of the local folk art.

The waistcoat is made from the same material and in the same design. An integral part of this costume are the socks, which are knitted using five knitting needles (different threads are used, with black being the dominant colour in all the possible combinations mentioned above in connection with the embroidered apron), and elbow gloves covering the hands up to the elbow and made from the same material as the shirt. The costume is completed with a two-part headscarf, which can also be woven on the loom. Although they may at the first sight look similar to clothes worn elsewhere, there are, as pointed out above, distinguishing features that give them their characteristc style compared to other costumes.

Bridal clothing

Bridal clothing is the most sumptuous in all respects, such as artistic or design elements or ornamentation and decoration.

Marhama

The marhama used to be made of silk in white, orange or other colours to match the rest of the costume and was produced on a loom. The bottom part is called the "hand of the marhama" and was black and green or dark green and featured a small amount of handwork in the form of embroidered flowers.

Clothing worn by elderly women

The garments worn by elderly women preserve the features of the old style of clothing much more, both with regard to their design and ornamentation and in the way they are worn. They differ from the costumes worn by younger women because of their simplicity, their style and the ornamentation and colours employed.